

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

Tentationes appeti posse, & qua ratione ex illis fructum decerpimus. Cap.
2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

At tentatio non à diabolo solo, sed etiam à fomite & à sensualitate procedit, bonum quidem delectabile procurante, & boni rationis, ac legis Dei nullam prorsus rationem habente. Hæc quidem signum est hominis originalis peccati pœnis affecti, attamen nullum omnino est peccatum, si ei voluntas reluctetur, & motus carnis aut sensuum nolens, & inuita patiatur. Quod sanè Paulus apertissimè docuit. Quodam enim loco ait: Non quod volo bonum hoc facio; sed quod nolo malum hoc ago. Si autem quod nolo, illud facio, iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum.] Aduerte duas in homine esse partes, alteram spiritualem ad rationem pertinentem, alteram carnalem ad sensualitatem spectantem. Hæc non ut manus, aut pes rationi subicitur, qui statim ea imperante mouetur, sed ut ancilla rationi subest, cuius potest imperium detrectare. Ego igitur infelix, quia Adæ filius, & pœnis originalis culpæ subiectus, quod nolo malum hoc ago, quia caro mea, quæ pars est mei, malum meditat, & illicitum concupiscit. Si autem contra voluntatem motum illicitum sentio, iam non ego voluntate operor illud, sed pronitas ad concupiscendum, quod est habitans in me peccatum. Quomodo ergo ad culpam mihi imputabitur, quod ego non operor, sed nolens inuitusque sustineo. Et alio loco: Nihil nunc damnationis est iis, qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulant. Lex enim spiritus vitæ in Christo Iesu liberauit me à lege peccati & mortis.] Qui sunt in Christo Iesu, nisi qui per fidem viam, & charitatem, & bona opera Christo capiti copulantur? Et qui sunt, qui non secundum carnem ambulant, nisi iidem ipsi? Hi non peccant, quamuis carne tententur, & ex carne aduersus motum mentis concupiscant; quia non pugnatore, ut inquit Anselmus, sed victi damnantur. Lex enim gratiæ data à Christo Iesu liberat à lege peccati & mortis, quæ peccatum consequitur. Et licet in sit in membris lex illa peccati menti repugnans, sed iam reos non facit, quia per legem spiritus liberi pugnant contra illam. An tu peccas, si dolorem capitis sentias, si stomachi imbecillitate affligaris, aut cordis tristitia & afflictione pulseris? Nullo modo: quia hæc infirmitates sunt carnis, quas non voluntas intulit, sed conditio naturalis inuexit. Ita prorsus si appetitus concupiscibilis voluptates peccat, si irascibilis vindictam efflagitet, si cor nostrum aut superflua, aut curiosa, aut excelsa nobis non debita concupiscat, dum his moribus resistimus, non peccamus, quia hæc ex voluntate non patimur, sed ex naturæ conditione sentimus. Natura autem sola non est culpæ alicuius exordium, si voluntas illicitum motum improber, & illum pro sua libertate auxilio gratiæ munita cohibeat. Frequenter, ait Ambrosius, irrepit terrenarum illecebra cupiditatum, & vanitatum offusio mentem occupat, ut quod studeas vitare, hoc cogites, animo que voluas. Quod cauere difficile est homini, exuere autem impossibile.] Si verò impossibile est hos motus exuere, has tentationes non experiri, quomodo imputabuntur ad peccatum, quod vitare possumus & omnino declinare? Et certè nemo qui amator esset Dei, ac perfectionis cupidus auerteret spandanonum confessiones excipere, munus concionatoris obire, & alia pietatis munera exercere, in quibus sæpe motus carnis, & motus vanitatis insurgunt, si hæc delicta existimaret. At sancti, & perfecti hæc munera passim pro Dei gloria obtinent, quia putant se resistentia, & compressione horum affectuum labe peccatorum immunes.

Demus tamen tentationem non solùm à fomite,

sed etiam à prauis moribus, quod sæpissimè accidit, & à malis habitibus exoriri, quos in veteri conuersione contraximus, an hæc imputabitur ad peccatum? Profectò si verè conuersi sumus ad Dominum, & vitia ac distortos habitus contraxisse nos pœnitent, & tentationi ab ipsis mananti repugnamus, non magis delinquimus, quàm si inuiti, demones blasphemias in Deum iactantes audiremus. Vitia enim (eo ipso quòd ea contraxisse & fouisse dolemus) inuoluntaria sunt, & in sensibus, & affectibus nostris eum morbi in corpore manè: vnde sicut sensus morbi, quem inuiti sustinemus, mentem non inficit, ita nec sensus vitij nos polluit, si ei denegemus omnino consensum. Et hæc maxime locum habet Pauli sententia: Quòd [diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.] Quoniam hi motus à vitiis pristinis emanantes, & à nobis diligenter repulsi, meritum afferunt, non sibi delicti alicuius lucrum extorquent. Hostes quidem intra nos sunt, id est, prauis moribus, quos sæculo seruientes, admisisimus, in qua admisione sine dubio peccatum, & non vnum, sed multiplex intercessit. At iam illis dedisse hospitium retractamus, & eos intra septa cordis nostri habere dolemus, & pro eorum expulsionone non segniter laboramus, & laborantes ingemiscimus. Si interim dum non expelluntur, ipsi clamant, si pristinas voluptates ostentant, si trahere ad malum nituntur, quid officium mundiciæ nostræ, si validè repugnamus, & primæ ipsorum suggestioni resistimus? Hi ergo motus à vitiis progredientes, signa sunt mentis necdum perfectæ, quæ aliquando mundo seruiuit, nec omnino se à sæculi vitiis emundauit, non tamen peccata sunt, nec iam aliquo modo voluntaria, si eis ipsa mens solerter resistat. Si autem tentationes intra genus tantum tentationis, & impugnationis manentes peccata non sunt, non est cur tentationis nomine terreamur, sed potius animæ quiores effecti aduersus afflictionem omnibus notam remedia quaramus, & ad nostra merita cumulanda, ei diligenter reluctemur.

Tentationes appeti posse, & qua ratione ex illis fructum decerpimus.

CAPVT II.

SI tentationes peccata nostra non sunt, ut offensum est, constat eas quemque posse ob honestum aliquem ac bonum finem appetere. Omne enim quod malum culpæ non est, possumus concupiscere, licet illud sit maxime amarum & nobis aduersum, quatenus ad salutem animæ nostræ, ac virtutis profectum aliquo modo conducit. Tentatio igitur quatenus tendit in malum culpæ, & in nocuummentum eius, qui tentationem patitur, ut inquit Dionysius Richelius, non est appetibilis, cum nemo (teste Philosopho) respiciens ad malum operetur: ac ut tentatus potest tentatione uti in bonum, & eius laborem ad augmentum virtutis accipere, appetibilis est. Nam si, ut ait Paulus: Non coronabitur, nisi qui legitime certauerit,] coronam appetens, certamen etiam instrumentum adipiscendæ coronæ potest concupiscere, ut vincat, ut triumphet, & ut aliquando tandem coronam accipiat. Vasa figuli probat fornax, & homines iustos tentatio tribulationis.] An non vasa figuli bene temperata possent, si cognitionis & desiderij

essent

Rom. 7.
19.

Rom. 8.1

Ansel. lib.

Amb. lib.
de fuga
sæculi c.
1.

Rom 8.
28.

Diony. li.
de remed.
tentat. ar.
7.

2. Timot.
2. n. 5.

Ecol. 27.
6.

essent capacia, ignem fornacis appetere, quo apta fierent humanis vitiis deseruire: Ita proflus iusti diuina gratia suffulti, & virtute bene dispositi, possunt flammam tentationis cupere, qua in eis quicquid impurum est, excoquat, & illos ad mensam summi Regis aptos efficiat. David sane hanc doctrinam imberberat, cum se tentari & examinari poscebat.

Psal. 25. 2. Proba me Domine, inquit, & tenta me: vte tenes meos & cor meum. Quoniam misericordia tua ante oculos meos est, & complacui in veritate tua. Formido, ait vir secundum cor Dei, alius esse, & alius putari. Ob id proba Domine in me dona tua, an sint vsquequaque perfecta: tenta in me virtutem tuam, qua scilicet me dignatus es decorare, an sit vsque ad sustinendas tribulationes robusta. Id autem peto, quoniam perfectam habeo misericordiam tuam, qua me proteges, & cordi est mihi veritas tua, cuius scuto me defendes. Si vero ex rei concupita presentia gaudium generatur, Iacobus Apostolus monet, vt gaudeamus ex tentationum ac probationum aduentu. Omne gaudium existimare fratres, cum in tentationes varias incidieris: scientes quod probatio fidei vestrae patientiam operatur. Patientia autem opus perfectum habet, vt sitis perfecti & integri, in nullo deficientes. In tentatione quidem gaudendum est, sicut fortis dux laetatur in bello; & cuius victoriam magnam apud regem gloriam, magnam status & dignitatis augmentum sperat. Nam tentatio est fidei probatio, quae intus in corde latet, & dum tentationem superat, se viam & firmam fidem esse patenter ostendat. Tentatio patientiam generat, quae a patiando denominata, non quiescendo & oscitando, sed sustinendo & laborando gignitur, roboratur, atque perficitur. Patientia autem tentatum tentationem superantem, ad perfectionem euahit, & cum facit virtutibus integrum, & vitae sanctitate perfectum. An non literati tentari & probari cupiunt, vt appareat eos esse doctores & magistrorum nuncupatione dignos, & gestent in pileo aliquod honoris insigne? Nonne medici examinari appetunt, vt a magistratibus medendi facultatem obtineant? Nonne & equites tentari concupiscunt, & suam generis nobilitatem probari, vt crucem rubeam in pectore gestent, & signum illud nobilitatis accipiant? Tandem nullum in bene gubernata republica alicui commendatur, nisi prius tentatio praecedat, & an sit idoneus ad illud munus exercendum, aliquo modo probetur. Cur igitur tu non poteris appetere tentari a Domino atque probari, vt honorem serui fidelis & gloriae eorum, qui permanserunt in tentationibus, consequaris? Gregorius sane de iusto ita loquitur: Sed saepe cum surrexerit, ipsa se extolli virtutum magnitudine sentit, vnde & tentari se praesentis vitae aduersitatibus post virtutes desiderat, ne peius ex virtutum confidentia cadat. Si enim seruari se melius per tentationem non cognosceret, nequaquam Psalmista diceret: Proba me Domine & tenta me. Non itaque indecens est viro iusto tentationem expetere, non solum quidem vt praemium obtineat, sed vt virtutum altitudinem magis secure possideat.

Iacobi 1. 2. 3. 4.

At ordinem huius spiritualis belli ponamus, quod in tentatione consistit, vt sciamus quid ad tentationem ex parte hostis, & quid ad nos aut resistentes, aut non resistentes pertineat. Id autem, vt vestigijs Augustini & Thomae inhaeremus, illa prima tentatio, quae orbem spoliavit, exponet, & primos parentes nostros in tot, tantisque miserijs ex innocentia deiecit. Quatuor ergo in illa tentatione reperies, serpentem suggerentem, mulierem audientem, virum

Greg. 8. mor. c. 6.

comedentem, & lignum pulchritudine sua tam mulierem, quam virum inescantem. Lignum bonum illud temporale significat, quod aduersus praecipuum & legem impositam nobis appetimus. Serpens diabolum signet per seipsum, aut per carnem nostram, aut mundum, cogitationes & desideria mali propositi suscitantem. Neque enim ictus eius aliud est quam cogitatio aut appetitio nostra, qua repente tangimur, neque est in potestate nostra huiusmodi tactum effugere, aut illam primam cibi vetiti, & mali oblatae propositum subitanam declinare. Mulier est sensualitas opus peccati appetens, aut delectationem praesentem, quam cogitando experitur, sine opere concupiscens. Vir est ratio motus illos sensualitatis reprimens aut permittens, & peccatum delectationis vel operis, aut omnino refutans, aut in eo victus prostratusque consentiens. Sicut ergo in hac tentatione primorum parentum prima illa serpentis alloquutio, qua dixit mulieri: Cur praecipit vobis Deus, vt non comederetis de omni ligno Paradisi? Peccatum mulieris non fuit: at fuit peccati inchoatum, quod nos gratia & iustitia originali priuauit, cum serpente verba consulto miscere, pomum aspicere, tangere, & ori admouere: & fuit peccatum consummatum, Adamum caput mulieris, pomum comedere, & Deo contempto, situationi mulieris ac eius precibus obedire: ita omnino de qualibet tentatione sentiendum est. Nam primo est locutio demonis, aut saeculi, aut carnis, quae mihi aut vindictam, aut voluptatem prohibitam, aut quoduis aliud malum proponit; & haec vocatur suggestio. Quae non tantum extra manet, sed intra me quoque est: de qua dicit Paulus: Scio quia non habitat in me, hoc est, in carne mea, bonum. In me enim sentio ego etiam repugnans, luxuria, vindictae, aut ambitionis motus, quos non libenter audio, sed tristis & contra voluntatem experior. Haec autem suggestio tentatio dicitur, & si ex me nihil aliud extorqueat, peccatum mihi non est. Nam quare mihi ad peccatum imputabitur, quod clamores & minas hostis audio, quas non audire & declinare non potui? Vnde & Christus Dominus pro consolatione & instructione suorum, tentationem ac suggestionem passus est; Tentatus, inquit Paulus, per omnia, pro similitudine absque peccato. Accessit enim tentator, & dixit ei: Si Filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant: & mitte te deorsum: & haec omnia tibi dabo, si cadens adoreris me. Quin & duxit eum in sanctam ciuitatem, & in montem excelsum, & seorsum, vt intelligamus motiones etiam carnis nostrae, & motus irae, arque tristitiae sine vilo peccato esse posse, quando voluntas diligenter repugnat, & ignem iniectum extinguit & consopire non cessat. Si autem hanc suggestionem demonis sensualitas non solum inuoluntarie recipiat, sed etiam libenter audiat, ratione non statim contradicente, sed aut motum illum permittente, cum debuerit compefcere, aut negligenter repugnante, tunc quasi Heua arborem aspicit, & pomum tangit, & peccatum veniale maius aut minus, pro maiori aut minori negligentia committit. Si tandem ratio consentiat in opus peccati, aut in delectationem peccati, vel dissimulanter se habeat, & quasi non videret rebellionem carnis & ignem suscitatum, cum tamen videat, illum grassari & dominari permittat, iam quasi Adam precibus Heuae victus comedit, & lethale peccatum admittit.

Psal. 25. 2.

Cum igitur in nobis, secundum Augustinum & omnes doctores, duplex sit portio partis intellectus, quae dicitur ratio superior & inferior, quarum illa rationibus aeternis conspiciendis & consulendis inra-

Aug. 12. de Trinit. a principio vsque ad c. 13. D. Tho. 1. 2. 74. art. 1.

comedentem, & lignum pulchritudine sua tam mulierem, quam virum inescantem. Lignum bonum illud temporale significat, quod aduersus praecipuum & legem impositam nobis appetimus. Serpens diabolum signet per seipsum, aut per carnem nostram, aut mundum, cogitationes & desideria mali propositi suscitantem. Neque enim ictus eius aliud est quam cogitatio aut appetitio nostra, qua repente tangimur, neque est in potestate nostra huiusmodi tactum effugere, aut illam primam cibi vetiti, & mali oblatae propositum subitanam declinare. Mulier est sensualitas opus peccati appetens, aut delectationem praesentem, quam cogitando experitur, sine opere concupiscens. Vir est ratio motus illos sensualitatis reprimens aut permittens, & peccatum delectationis vel operis, aut omnino refutans, aut in eo victus prostratusque consentiens. Sicut ergo in hac tentatione primorum parentum prima illa serpentis alloquutio, qua dixit mulieri: Cur praecipit vobis Deus, vt non comederetis de omni ligno Paradisi? Peccatum mulieris non fuit: at fuit peccati inchoatum, quod nos gratia & iustitia originali priuauit, cum serpente verba consulto miscere, pomum aspicere, tangere, & ori admouere: & fuit peccatum consummatum, Adamum caput mulieris, pomum comedere, & Deo contempto, situationi mulieris ac eius precibus obedire: ita omnino de qualibet tentatione sentiendum est. Nam primo est locutio demonis, aut saeculi, aut carnis, quae mihi aut vindictam, aut voluptatem prohibitam, aut quoduis aliud malum proponit; & haec vocatur suggestio. Quae non tantum extra manet, sed intra me quoque est: de qua dicit Paulus: Scio quia non habitat in me, hoc est, in carne mea, bonum. In me enim sentio ego etiam repugnans, luxuria, vindictae, aut ambitionis motus, quos non libenter audio, sed tristis & contra voluntatem experior. Haec autem suggestio tentatio dicitur, & si ex me nihil aliud extorqueat, peccatum mihi non est. Nam quare mihi ad peccatum imputabitur, quod clamores & minas hostis audio, quas non audire & declinare non potui? Vnde & Christus Dominus pro consolatione & instructione suorum, tentationem ac suggestionem passus est; Tentatus, inquit Paulus, per omnia, pro similitudine absque peccato. Accessit enim tentator, & dixit ei: Si Filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant: & mitte te deorsum: & haec omnia tibi dabo, si cadens adoreris me. Quin & duxit eum in sanctam ciuitatem, & in montem excelsum, & seorsum, vt intelligamus motiones etiam carnis nostrae, & motus irae, arque tristitiae sine vilo peccato esse posse, quando voluntas diligenter repugnat, & ignem iniectum extinguit & consopire non cessat. Si autem hanc suggestionem demonis sensualitas non solum inuoluntarie recipiat, sed etiam libenter audiat, ratione non statim contradicente, sed aut motum illum permittente, cum debuerit compefcere, aut negligenter repugnante, tunc quasi Heua arborem aspicit, & pomum tangit, & peccatum veniale maius aut minus, pro maiori aut minori negligentia committit. Si tandem ratio consentiat in opus peccati, aut in delectationem peccati, vel dissimulanter se habeat, & quasi non videret rebellionem carnis & ignem suscitatum, cum tamen videat, illum grassari & dominari permittat, iam quasi Adam precibus Heuae victus comedit, & lethale peccatum admittit.

Cum igitur in nobis, secundum Augustinum & omnes doctores, duplex sit portio partis intellectus, quae dicitur ratio superior & inferior, quarum illa rationibus aeternis conspiciendis & consulendis inra-

comedentem, & lignum pulchritudine sua tam mulierem, quam virum inescantem. Lignum bonum illud temporale significat, quod aduersus praecipuum & legem impositam nobis appetimus. Serpens diabolum signet per seipsum, aut per carnem nostram, aut mundum, cogitationes & desideria mali propositi suscitantem. Neque enim ictus eius aliud est quam cogitatio aut appetitio nostra, qua repente tangimur, neque est in potestate nostra huiusmodi tactum effugere, aut illam primam cibi vetiti, & mali oblatae propositum subitanam declinare. Mulier est sensualitas opus peccati appetens, aut delectationem praesentem, quam cogitando experitur, sine opere concupiscens. Vir est ratio motus illos sensualitatis reprimens aut permittens, & peccatum delectationis vel operis, aut omnino refutans, aut in eo victus prostratusque consentiens. Sicut ergo in hac tentatione primorum parentum prima illa serpentis alloquutio, qua dixit mulieri: Cur praecipit vobis Deus, vt non comederetis de omni ligno Paradisi? Peccatum mulieris non fuit: at fuit peccati inchoatum, quod nos gratia & iustitia originali priuauit, cum serpente verba consulto miscere, pomum aspicere, tangere, & ori admouere: & fuit peccatum consummatum, Adamum caput mulieris, pomum comedere, & Deo contempto, situationi mulieris ac eius precibus obedire: ita omnino de qualibet tentatione sentiendum est. Nam primo est locutio demonis, aut saeculi, aut carnis, quae mihi aut vindictam, aut voluptatem prohibitam, aut quoduis aliud malum proponit; & haec vocatur suggestio. Quae non tantum extra manet, sed intra me quoque est: de qua dicit Paulus: Scio quia non habitat in me, hoc est, in carne mea, bonum. In me enim sentio ego etiam repugnans, luxuria, vindictae, aut ambitionis motus, quos non libenter audio, sed tristis & contra voluntatem experior. Haec autem suggestio tentatio dicitur, & si ex me nihil aliud extorqueat, peccatum mihi non est. Nam quare mihi ad peccatum imputabitur, quod clamores & minas hostis audio, quas non audire & declinare non potui? Vnde & Christus Dominus pro consolatione & instructione suorum, tentationem ac suggestionem passus est; Tentatus, inquit Paulus, per omnia, pro similitudine absque peccato. Accessit enim tentator, & dixit ei: Si Filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant: & mitte te deorsum: & haec omnia tibi dabo, si cadens adoreris me. Quin & duxit eum in sanctam ciuitatem, & in montem excelsum, & seorsum, vt intelligamus motiones etiam carnis nostrae, & motus irae, arque tristitiae sine vilo peccato esse posse, quando voluntas diligenter repugnat, & ignem iniectum extinguit & consopire non cessat. Si autem hanc suggestionem demonis sensualitas non solum inuoluntarie recipiat, sed etiam libenter audiat, ratione non statim contradicente, sed aut motum illum permittente, cum debuerit compefcere, aut negligenter repugnante, tunc quasi Heua arborem aspicit, & pomum tangit, & peccatum veniale maius aut minus, pro maiori aut minori negligentia committit. Si tandem ratio consentiat in opus peccati, aut in delectationem peccati, vel dissimulanter se habeat, & quasi non videret rebellionem carnis & ignem suscitatum, cum tamen videat, illum grassari & dominari permittat, iam quasi Adam precibus Heuae victus comedit, & lethale peccatum admittit.

Cum igitur in nobis, secundum Augustinum & omnes doctores, duplex sit portio partis intellectus, quae dicitur ratio superior & inferior, quarum illa rationibus aeternis conspiciendis & consulendis inra-

Cum igitur in nobis, secundum Augustinum & omnes doctores, duplex sit portio partis intellectus, quae dicitur ratio superior & inferior, quarum illa rationibus aeternis conspiciendis & consulendis inra-

Iob 1. 18.

Aug. su-
pra.

Greg. 21.
mor. c. 3.

1. Cor. 10.
n. 13.

dit; quales sunt lex diuina, naturalis vel humana, vel etiam ipsa virtutis honestas: hæc verò, quæ temporaria vt voluptatem, aut commoditatem considerat, fit omne peccatum tam mortale, quàm veniale sine ratione superiore, aut rationes æternas contemnente, aut earum vsu prætermittente non esse. In cuius signum filij Iob in domo maioris cum ipso pereunt; quia donec filius maior hominis, id est, liberum arbitrium aliquo modo consentiat, aut negligenter se habeat, sensus, & inferiores vires in peccatum non incidunt. Si enim culpa leuis, vt mendacium officiosum nobis offeratur, tunc venialiter peccamus, cum ratio superior videns, aut videre debens illud esse peccatum assentit: si autem necdum videre potuit ob temporis breuitatem, aut incogitantiam, aut ob aliam causam, non peccabimus, licet homo voluptate, aut commoditate illectus in illud mendacium aliquo modo propendeat. Si autem grauis culpa proponatur, & ratio superior negligenter se habeat, nec citò sensui, aut appetitui, ac portioni inferiori subueniat, tunc in peccatum veniale prolabitur, quod pro ratione negligentiz maius aut minus existet. Si verò ratio superior non tantum sit aliquantulum negligens, sed etiam in suggestionem manifestè consentiat, aut saltem incendium tentationis excitatum in appetitu dissimulat, & hostibus irruentibus sileat, & nullo modo ingressui eorum se opponat, nec deceptori noxia suggerenti contradicat, tunc per consensum, aut fictam dissimulationem est lethale peccatum admissum. Audi verba Augustini, quibus istam doctrinam docet: Si cupiditas, inquit, nostra non moueatur ad peccandum, excluditur serpentis astutia; si autem mora fuerit, quasi mulieri persuasum erit: sed aliquando ratio viriliter etiam commotam cupiditatem refranat atque compefcit, quod cum fit, non labimur in peccatum, sed cum aliquantula luctatione coronamur. Si autem ratio consentiat, & quod libido commouerit, faciendum esse decernat, ab omni vita beata, tanquam paradiso expellitur homo.] Et in eandem sententiam Gregorius ait: Sciendum est, aliud esse quod animus detestatione carnis patitur, aliud verò cum per consensum delectationibus obligatur. Plerumque enim cogitatione praua pullatur, sed renititur, plerumque autem cum peruersum quid concipit, hoc intra semetipsum etiam per desiderium voluit. Et nimirum mentem nequaquam cogitatio immunda inquinat, cum pulsat, sed cum hanc sibi per delectationem subiugat. Hinc etenim prædicator egregius dicit: Tentatio vos non apprehendat nisi humana.] Humana quippe tentatio est, qua plerumque in cogitatione tangimur, etiam nolentes; quia vt nonnunquam, & illicita ad animum veniant, hoc vtrique in nobismetipsis ex humanitatis corruptibilis pondere habemus. Iam verò daemoniaca est & non humana tentatio, cum ad hoc, quod carnis corruptibilitas suggerit, per consensum animus astringit.] His verbis sanctus pater tria quæ diximus, nimirum suggestionem, nonnullam negligentiam, quam delectationem vocat, & consensum exposuit. In quorum primo nullum est peccatum; in medio peccatum est sed humanum vel leue; in tertio verò peccatum diabolicum, quod scilicet animam diabolo addicit, & gratiæ donis spoliat. Tam verò ille, quàm Augustinus nomine consensus, non solum manifestum consensum intelligunt, sed interpretatiuum etiam (liceat enim nunc voce scholæ vti.) illam scilicet fraudulentam dissimulationem, qua ratio superior, quæ intellectum & voluntatem comprehendit, malum aduertens silet, & nec minimum contradicit, quòd animus

A in mali inspectione se delectet.
 Hæc cum ita sint, cum dicimus virum iustum posse tentationem appetere, tentationis nomine solum primam suggestionem intelligimus, quæ absque peccato esse potest. Optat ergo bellum, in quo gratia Dei vincat; cupit pugnam in qua, à Domino adiutus hostem prosternat; desiderat occasionem; qua se fidelem Domino manifestet. Sicut enim iurisperiti quarunt lites, quarum causa clientulos sibi commendatos defendant, & milites desiderant bellum, in quo aduersus hostes præliantur, & nomen victorum ac diuitias lucentur; ita iusti possunt tentationes percipere, ex quibus à se Dei auxilio victis, & honorem victoriæ, & virtutum merita, & gloriæ præmia conquirant. Et quidem mentium fortissimarum indicium est, hostium incursum non timere, nec tentationum molestia tristari. Quarum robor Dominus apud Iob sub figura illius mystici equi pulchrè describit, de quo inter alia hæc ait: Terram vngula fodit, exultat audacter: in occursum pergit armatis: contemnit pauorem, nec cedit gladio.] Vbi audierit buccinam, dicit: Vah.] Iustus quidem terram vngula fodit, cum tentationis tempus esse persentiens corpus suum, ne insolescat, & hostibus se adiungat, spiritus fortitudine ferit. Sic enim Paulus generosus equus, cui Dominus ad mundum peragrandum, & hostes proterendo infedit, terram vngula mortificationis pullabat, cum corpus suum castigabat, & in feruiturem redigebat.] Insuper exultat audacter, quia sancta quadam elatione, aut potius spiritus magnanimitate de imminente tentatione, quasi de occasione patiendi & proficendi congaudet. Nam & ipse Paulus ait: Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra.] In occursum pergit armatis: dum enim videt se ab inimicis inuadi, non fugit, non se præ affectu timoris abscondit, sed in occursum hostium aduenientium ipse proccedit. In cuius exemplum Dominus à militibus ad crucem quaesitus, processit obtuiam eis, & dixit: Quem quaeritis?] Quin & magnus Antonius à demonibus laniatus & semimortuus relictus, prouocabat eos dicens: Ecce ego hic sum Antonius, non fugio vestra certamina: etiam si maiora faciatis, nullus me separabit à charitate Christi. Psallebatque dicens: Si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum.] Insuper & vir iustus seruore charitatis accensus contemnit pauorem. Id est, spernit sagittas hostium & iacula, dicitque in diuina gratia confisus: Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia?] an cætera, quæ sequuntur, quæ omnia vt impotentia ad suum robor spiritus superandum contemnit & ridet: Non cedit gladio, quoniam enses diaboli iam emicantes, & ictus inferentes frangit, dum validè cuique suggestioni occurrenti resistit. Ac tandem, vbi audierit buccinam, dicit: Vah: Nam vt Gregorius ait: Cum certamen passionis sibi propinquare considerat, de exercitio virtutis exultat: nec terretur pugnae periculo, qui victoriæ letatur triumpho. Hæc sunt desideria, hæc exultationes fortiorum, quibus tanquam armis se muniunt, & tentationibus obnituntur. Si autem nos imbecilliores tentationes non appetimus, saltem cum acciderint, & in nos insurrexerint, eas patienter sufferamus. Nec putemus actum esse de nobis, si tentamur, quia tentari (vt postea dicemus) omnium est; immò potius tentationes & suggestiones animi, sicut molestias & ægitudines corporis, ad satisfactionem peccatorum nostrorum, & noua merita toleremus.
 In id verò omnes incumbat, qui Christo seruiunt,

Iob 39.
21. 22. 24.

1. Cor. 9.
n. 27.

2. Cor. 7.
4.

1. Tim. 18.
4.

Athanas.
in vita.

Psalm. 26.
n. 3.

Rom. 8.
n. 35.

Greg. 31.
mor. cap.
16.

& vitam

& vitam spiritualem arripunt, vt ex tentationibus accidentibus fructum decerpant, quem certe colligent, si diligenter repugnent, & primo ingressui suggestionis obstant. Hoc enim habent spiritalia bella, inter alia multa temporalibus bellis nobiliora, quod in istis, licet probe resistas, forte tamen ab hoste potentiori vinceris; in illis vero nunquam diligens resistentia à victoria separatur, sed ipsum resistere, vincere est. Si autem initio tentationis non obstitimus, certam diabolus victoriam reportat de nobis. Vt enim Gregorius ait: Neque culpa ad opus prodire permittitur, si intus vbi nascitur, extinguitur. Si autem tentationi in corde nascenti festinè non resistitur; hac eadem, qua nutritur, mora roboratur, & existens foris in operibus, vinci vix praualer, quia ipsam intus membrorum dominam mentem captiuam tenet. Tunc ergo o lector non dampnum, sed emolumentum, & maximum ex quavis tentatione consequeris, cum ei in ipso principio resistis. Animaduerte, quia in ipsa suggestione mali non alius quam diabolus tibi generis humani aduersarius alloquitur, cuius dolis obturandas esse aures Salomon manifestè proclamat, cum ait: Labiis suis intelligit inimicum, cum in corde tractauerit dolos. Quando submiseric vocem suam, ne crederis ei, quoniam septem nequitia sunt in corde illius. Et rursus: Non credas inimico tuo in aeternum; sicut enim aramentum aruginis nequitia illius: & si humiliatus vadat curuus, adiace animum tuum, & custodi te ab illo. Atque iterum: Annuens oculo fabricat iniqua, & nemo eum abiicit: in conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum, & super sermones tuos admirabitur, nouissimè autem peruertet os suum, & in verbis tuis dabit scandalum. His tribus admirandis sententiis, spiritus diuini sapientia nos edocet, quanta diligentia sunt primæ suggestioni aures obturanda. Si enim verbis mendacibus dolum cordis occulerit, si modestiam fingens, te sub bono pretextu moneat: si quasi opus exere factum omnem malitiæ aruginem depositisse affirmauerit: si in verbis humilitatem ostenderit: si dulcia & grata proposuerit: si vt magis decipiat tuam responsionem laudauerit, ne credas ei, quoniam plenus est septem nequitias, id est, omni nequitia; & coram supremo iudice peruertet os suum ex consiliatio accusator effectus, & ex verbis ac responsionibus tuis, quibus consensum expressisti, parabit in nouissimo die perniciem tuam. Si ita tentationi resistis, pro certo habet te ex illis nullum spirituale malum contraxisse, sed tua merita cumulasse. Si autem tentationes diligenter reiecte sunt meritorum instrumenta; non est cur earum molestiam impatienter fetas, quæ breuis existens aeternam iucunditatem efficiet.

Tentationes superandas esse, quoniam à Domino, tentatione probamur.

CAPVT III.

DICA MVN nunc, quæ nos ad tentationes superandas inuident, & ad fortiter resistendum calcar adiciant. Et quidem ea sunt, quibus milites huius sæculi solent ad procurandam victoriam incitari. Illi enim nihil non audent, vt victoria potiantur, si sciant se à suo rege probari, qui illos, vt ad magnam dignitatem euehat, periculis prius inimicorum exposuit. Si

aduersus hostes magnum odium concipiant, quia ab ipsis quondam spoliati & vulnerati fuerunt, ac eorum vilitatem agnoscant. Si regi, quem vnice amant, rem gratissimam se facturos arbitrentur. Si magnum sibi auxilium, & validissimos socios adesse ad hostes superandos aduertant. Si denique cumulatissima premia vincens destinata coniectent. Hæc omnia verissimè, & sine vlla ambiguitate possunt nos ad victoriam cuiusque tentationis irruentis accendere.

Vt autem à primo exordiamur, certum est hominem à Deo summo Rege, tentatione probari, vt fidelem, ac fortem inuentum ineffabili Sanctorum mercede coronet. Deus quidem neminem tetat, quasi ipse tentatione ad cognoscendas hominis vires indigeat; nec etiam tentat vt creaturam suam impensè dilectam, aut in peccatum impellat, aut tentatione in aliquod malum deiciat. Secundum quem intellectum Iacobus ait: Nemo, cum tentatur, dicat quoniam à Deo tentatur: Deus enim intentator malorum est; ipse autem neminem tentat. Et hac ratione diabolus vocatur à Mattheo tentator, & ab Apostolo, dum ait: Mihi ad cognoscendum fidem vestram, ne forte tentauerit vos, is qui tentat. Quis namque credat Deum scientiarum Dominum, qui optime nouit figmentum nostrum, homines, ad eos cognoscendos probare: aut illum, qui non latatur in perditione viuorum, illos ad decipulam, & ad casum tentatione contingere? At tentat Deus homines, ac tentationibus affligi permittit, tum vt ipsi se sciant, tum vt alij aliquos viros iustos Dei fideles seruos agnoscant: tum vt suorum errata puniat, tum vt illis coronam pareat, qua per omnem aeternitatem effulgeant. Atque iuxta hunc modum ille, qui à Iacobo intentator dicitur, in aliis Scripturæ locis tentator appellatur. Quare Moyses dixit ad populum: Nolite timere, vt enim probaret vos, venit Deus, & vt terror illius esset in vobis, & non peccaretis. Et iterum: Recordaberis cuncti itineris, per quod adduxit te Dominus Deus tuus quadraginta annis per desertum, vt affligeret te atque tentaret. Ac rursus: Tetat vos Dominus Deus vester, vt palam fiat, vt eum diligatis eum, an non. Et Gregorius ait: Sciendum vero quia aliquando nos aduersarius, aliquando autem conterit Deus. Ex contritione autem aduersarii à virtute defecimus; per contritionem vero Domini fracti, à vitis in virtute roboramur. Hanc contritionem Propheta prospexerat, cum dicebat: Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli conteres eos. In virga nos ferrea Dominus regit & conterit, quia dispensationis suæ forti reuerentia, cum nos interiùs reficit, exterius affligit. Nam quò virtutem carnis humiliat, intentionem spiritus exaltat. Merito ergo de Domino dicit sanctus Dauid: Qui conturbas profundum maris, sonum fluctuum eius. Et apud Iaiam: Ego autem sum Dominus Deus tuus, qui conturbo mare, & intumescunt fluctus eius. Ipse enim est, qui aliquando cor nostrum tentatione conturbat, & ad gloriæ suam & vtilitatem nostram ferit, vt sanet, & humiliat, vt ad magnitudinè perfectionis traudeat. Quis dubitet ipsum secundum corpus quidem in puppi super cervicali dormientem, & secundum diuinitatem vigilansem, suam in mari tempestatem excitasse, vt discipuli ad ipsum accurrerent, & dormientis auxilium implorarent: vt etiam illos modicæ fidei argueret: & tandem vt sedato mari homines ad stuporem, & incredibilem admirationem moueret? Ita sæpe in nobis procellas tentationum venire permittit, & dum terramur, dormit; dum ploramus, rides; dum inuocamus, obstrudescit, vt defec-

Iacob. 1. 13.

Matth. 4. 3. 1. Thessal. 3. 5.

Sup. 1. 7. 13.

Exod. 20. 20.

Deuter. 8. 2.

Deut. 12. 9. Gregor. 7. mor. c. 7.

Psal. 2. 9.

Psal. 64. 7. Isa. 51. 15.

Marc. 4. 38.

Greg. 21. mor. 6. 7.

Prov. 26. 14. 25.

Ecclesi. 12. 10. 11.

Ecclesi. 27. 25. 26.

